

KNOWLEDGE SOCIETY

กำกับดูแลงานกิจการนิสิตและกิจการพิเศษ (หมวดละ 16 ค.ศ. 48)

งานบริหารคณะ

กรรมการภายใน มก.

- กิจการนิสิต มก. (ค.ศ. 16)
- สนักศึกษามก.
- พัฒนาบุคลากรบุคลากร มก.
- ประชุมวิชาการประจำปี มก.
- พัฒนาอาจารย์นิสิต มก.
- ประชาสัมพันธ์ มก.

งานสอน

ปริญญาตรี

- 240261
- 240421/422
- 240461/462
- 240598/599

ปริญญาโท

- 247511
- 247521

ผลงานประจำปี 2548

การถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพ สถาบันฯ ผ่านข้อความตัวหนังสือ ถือเป็นวัฒนธรรมที่ไม่คุ้นเคยในหมู่นักวิชาชีพบ้านเรา แต่การกระทำดังกล่าวนับเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาวิชาชีพให้มีความมั่นคงต่อเนื่องอย่างยั่งยืน เพราะจะเป็นการสร้างรูปแบบการถ่ายทอดและการสืบสานองค์ความรู้ในวิชาชีพจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งได้ โดยไม่มีที่สิ้นสุด กิจกรรมดังกล่าวถือเป็นกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) ที่สำคัญในวิชาชีพ ซึ่งวารสาร ACT ยินดีเป็นสื่อกลางเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์การทำงาน ข้อคิด และการนำเสนอข้อมูลเชิงวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพจากสมาชิกทุกท่านร่วมกับคอลัมน์นิสต์รับเชิญประจำของเราโดยไม่ปิดกั้นและจำกัดรูปแบบการนำเสนอ และเชิญชวนสมาชิกทุกท่านเข้ามามีส่วนร่วมกันในอนาคตต่อไป

การกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม (ต่อ)

สุพินท์ เรียนศรีวิไล
supinr@gmail.com

เรื่องของวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมยังไม่จบ เพราะยังมีประเด็นที่น่าสนใจและเชื่อมโยงไปถึงอีกมาก หลายประเด็นยังเป็นที่สงสัย ไม่เข้าใจ หรือยังไม่ชัดเจน เป็นหัวข้อถกเถียงกันอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ที่มีการเพิ่มการควบคุมในอีกสามสาขา ก็ได้ทำให้เรื่องเหล่านี้มีมิติที่ซับซ้อนขึ้นอีกมาก และตัวละครที่เกี่ยวข้องก็มากขึ้นตามไปด้วย จนบางที่การถกเถียงปัญหาในระหว่างตัวละครเหล่านี้ก็ทำให้ตัวละครที่สำคัญที่สุดแต่มีเสียงเบาที่สุดนั่นคือ ประชาชนถูกลดความสำคัญลงไป ประเด็นต่างๆ เหล่านี้คงจะนำมาเขียนถึงอีกในโอกาสต่อไป

อ่านย่อหน้าแรกแล้วอย่าเพิ่งคิดว่าจะรีบจบทั้งๆ ที่ยังไม่ได้เริ่มเรื่องเลย ... นั่นเป็นเพียงข้อความส่งท้ายของบทความฉบับที่แล้ว ที่เอามาโปรยแบบเดียวกับภาพยนตร์ชุดทางโทรทัศน์ที่มักจะทำฉากจบของตอนที่แล้วมาฉายนำเสียก่อน

ผลกระทบของการกำหนดวิชาชีพควบคุมเพิ่ม 3 สาขา

ในฉบับที่แล้ว ได้นำเอาประเภทและขนาดของงานที่เป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมเฉพาะของสาขาสถาปัตยกรรมหลักมาแจ้งให้ดูว่ามีพัฒนาการมาอย่างไร ตั้งแต่กฎกระทรวงฉบับปี พ.ศ. 2511 ตามพระราชบัญญัติฉบับก่อน จนถึงฉบับปี พ.ศ. 2549 ในปัจจุบัน ส่วนสาขาอื่นๆ ละเป็นอย่างไร

สำหรับสาขาอื่นๆ อีก 3 สาขานอกเหนือจากสาขาสถาปัตยกรรมหลัก อันได้แก่ สถาปัตยกรรมผังเมือง ภูมิสถาปัตยกรรม และ สถาปัตยกรรมภายในและมัณฑนศิลป์นั้น (ต่อไปในที่นี้ ถ้าปรากฏคำว่า 3 สาขา ก็ให้เข้าใจว่าหมายถึง 3 สาขาเหล่านี้) เริ่มมีการกำหนดมาตั้งแต่กฎกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2508 และมาปรับปรุงในกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ. 2549 นั้นหมายความว่า การกำหนดวิชาชีพควบคุมของอีก 3 สาขา มีมาตั้งแต่ก่อนที่พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. 2543 จะออกใช้บังคับ

ข้อที่ผู้จบการศึกษาใน 3 สาขาส่วนใหญ่มีความ “รู้สึก” กันมากก็คือ แทนที่จะ “ไม่รู้สึก” เลยว่า การกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมในสาขาที่ตนเรียนมานั้น มีผลกระทบอย่างไรต่อการประกอบวิชาชีพของตน

ในช่วงแรกๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 2542-2546 แม้จะมีการกำหนดวิชาชีพควบคุมกันแล้ว แต่ก็ดูเหมือนไม่มีผลใดๆ เลยต่อผู้ที่จบการศึกษาหรือประกอบวิชาชีพใน 3 สาขาดังกล่าว เหตุผลสำคัญก็คือ ในขณะนั้น ยังไม่มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพฯ และเหตุที่ยังไม่มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพฯ ก็เพราะยังไม่มีข้อบังคับสภาสถาปนิกฉบับใดที่ออกมาใช้เพื่อการนี้

ต่อมา เมื่อมีการออกใบอนุญาตฯ แล้ว ผู้ที่จบการศึกษาและแม่ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตฯ แล้วก็ตาม เชื่อว่าส่วนใหญ่ก็ยังคงรู้สึกเช่นเดิมว่า การกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม (หรืออีกนัยหนึ่งคือ การจะมีหรือไม่มีใบอนุญาตฯ) ไม่เห็นจะมีผลกระทบต่อการทำงานของตน โดยเหตุผลสำคัญก็คือ ไม่รู้จะเอาใบอนุญาตฯ ไปใช้ที่ไหน อย่างไร บางท่านถึงกับคิดไปว่า ทำไมฉันจะต้องเสียเงินเพื่อขอรับใบอนุญาตฯ มาด้วย แล้วเมื่อหมดอายุจะไปต่ออายุดีหรือไม่ ฯลฯ และจริงๆ แล้ว ก็มีผู้ที่ได้รับใบอนุญาตฯ ไปแล้วจำนวนหนึ่งที่เมื่อหมดอายุใบอนุญาตฯ ก็ไม่ได้มาต่ออายุอีก (รวมทั้งไม่ได้ต่ออายุสมาชิกสภาสถาปนิกด้วยเช่นกัน)

ก่อนที่จะกล่าวถึงประเด็นผลกระทบที่ไม่ค่อยมีผลกระทบนี้ ขอไปพูดถึงเรื่องการออกใบอนุญาตฯ ของ 3 สาขาหลักกันก่อน

การออกใบอนุญาตฯ 3 สาขา

การออกใบอนุญาตฯ 3 สาขา เริ่มต้นเมื่อมีการออก “ข้อบังคับสภาสถาปนิกว่าด้วยการออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม ระดับภาคีสถาปนิก ระดับสามัญสถาปนิก และระดับวุฒิสถาปนิก สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง สาขาภูมิสถาปัตยกรรม และสาขาสถาปัตยกรรมภายในและมัณฑนศิลป์ พ.ศ. 2545” ในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นข้อบังคับที่ออกมาเพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษาก่อนปี พ.ศ. 2546 สามารถมาขอรับใบอนุญาตฯ ได้ก่อนเป็นประเดิม ส่วนจะสามารถขอรับใบอนุญาตฯ ได้ในระดับใด ก็โดยพิจารณาจากคุณวุฒิการศึกษา จำนวนปีที่สำเร็จการศึกษามาแล้ว และผลงานที่นำมายื่นแสดงเป็นสำคัญ ผลจากการออกใบอนุญาตฯ ตามข้อบังคับสภาสถาปนิกฉบับนี้ จึงทำให้มีสถาปนิกครบทุกสาขา และทุกระดับตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติในเวลาต่อมา

ข้อบังคับสภาสถาปนิกฉบับนี้ไม่ได้ระบุไว้ด้วยว่า จะสามารถมาขอรับใบอนุญาตฯ ตามข้อบังคับฉบับนี้ได้ถึงเมื่อใด จึงดูเหมือนว่าจะใช้บังคับได้ตลอดไปจนกว่าจะถูกยกเลิก แต่ความจริงแล้ว อายุความของข้อบังคับฉบับนี้ไปปรากฏอยู่ในข้อบังคับฉบับหนึ่งซึ่งออกมาใช้บังคับพร้อมๆ กัน คือ “ข้อบังคับสภาสถาปนิกว่าด้วยการรับรองปริญญา อนุปริญญา และประกาศนียบัตร ในการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ. 2545” ซึ่งระบุไว้ในข้อ 9 ซึ่งเป็นข้อสุดท้ายของข้อบังคับว่า “สำหรับผู้ที่มิควมวุฒิที่จบการศึกษาแต่ละสาขาในหลักสูตรก่อนปีการศึกษา 2546 ... ให้ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกและขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเก้าปี นับตั้งแต่วันที่ออกใช้บังคับฉบับนี้ไม่มีผลใช้บังคับ” นั่นคือ ถึงวันที่ 18 มิ.ย. 2555

อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ที่จบการศึกษาดังแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (ก.ค. 2552) ก็ยังไม่สามารถมาขอรับใบอนุญาตฯ ได้ เนื่องจากยัง

ไม่มีข้อบังคับสภาสถาปนิกที่ว่าด้วยการออกใบอนุญาตฯ ที่จะสามารถใช้ได้กับ 3 สาขาใหม่ ส่วนการออกใบอนุญาตฯ ของสาขาสถาปัตยกรรมหลักที่ยังคงปฏิบัติอยู่อย่างต่อเนื่องมาได้นั้น ก็ด้วยการใช้ข้อบังคับและระเบียบของเดิมก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติสถาปนิก ซึ่งข้อบังคับ ก.ส. และระเบียบเก่าๆ เหล่านั้น ซึ่งออกมาตั้งแต่เมื่อ 20 ปีที่แล้ว ล้วนเขียนขึ้นมาเพื่อใช้กับสาขาสถาปัตยกรรมหลักเป็นสำคัญ

และจนถึง ณ วันนี้ ก็ยังไม่มีข้อบังคับสภาสถาปนิกที่ว่าด้วยการออกใบอนุญาตฯ ออกใช้บังคับ จนปัญหาการออกใบอนุญาตฯ เริ่มขยายขอบเขตจากสำหรับผู้จบการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ไปถึงผู้ที่มีใบอนุญาตฯ ระดับภาคีสถาปนิกใน 3 สาขาแล้ว บางคนได้รับมาแล้วกว่า 5 ปีแต่ไม่สามารถมาขอเลื่อนระดับเป็นสามัญสถาปนิกได้

ปัญหานี้จะหมดไปในอนาคตอันใกล้ เนื่องจากการผ่านร่างข้อบังคับที่ว่าด้วยการออกใบอนุญาตฯ ในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2552 เมื่อปลายเดือนเมษายนที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหานี้ความจริงแล้วก็ไม่ได้หนักหนาเท่าใดในความรู้สึกของคนใน 3 สาขา เพราะคิดกันว่ายังมีผลกระทบต่อการทำงานค่อนข้างน้อย ดังที่กล่าวไปแล้ว

ผลในทางปฏิบัติของการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ 3 สาขา

การควบคุมวิชาชีพใน 3 สาขา ดูเหมือนจะยังไม่เห็นผลในทางปฏิบัติเท่าใดนัก เหตุผลประการหนึ่งที่เป็นเหตุผลสำคัญอย่างยิ่งก็คือ การที่ไม่มีฐานทางกฎหมายอื่นที่เด่นชัดรองรับในลักษณะเดียวกับสาขาสถาปัตยกรรมหลัก ซึ่งมีกฎหมายควบคุมอาคารควบคุมอยู่

กฎหมายควบคุมอาคารได้ทำให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสาขาสถาปัตยกรรมหลักมีความหมายขึ้นอย่างเด่นชัด เหตุเพราะว่าจะต้องใช้ในการยื่นขออนุญาตต่างๆ ในกระบวนการทางควบคุมอาคาร (ก่อสร้าง ดัดแปลง ฯลฯ) ในขณะที่อีก 3 สาขาไม่มีการขออนุญาตโดยตรงของงานสถาปัตยกรรมสาขานั้นๆ พูดังๆ อย่างเช่นว่า ไม่มีการขออนุญาตก่อสร้างงานภูมิสถาปัตยกรรม งานสถาปัตยกรรมผังเมืองไม่ต้องพูดถึง ส่วนงานสถาปัตยกรรมภายใน ที่มีอยู่ก็เกี่ยวข้องเนื่องกับงานก่อสร้างอาคารนั่นเอง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานที่สร้างสรรคขึ้นจากการประกอบวิชาชีพใน 3 สาขาที่พอมืออยู่ในปัจจุบัน เช่น กฎหมายการผังเมือง กฎหมายการจัดสรรที่ดิน กฎหมายการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ กฎหมายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น กฎหมายดังกล่าวล้วนแต่ยังไม่มีการกำหนดให้มีการขออนุญาตที่จะต้องให้ผู้มีใบอนุญาตฯ โดยตรง จะมีก็แต่โดยอ้อมหรือในลักษณะที่ไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนในกฎหมายแม่บท ตัวอย่างเช่น

- กฎหมายการผังเมือง - ไม่มีเรื่องของการขออนุญาตอยู่แล้วเพราะตามกฎหมายกำหนดให้กรมโยธาธิการและผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นผู้จัดทำทั้งผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ ส่วนเรื่องคุณสมบัติของผู้จัดทำไม่ได้มีการกล่าวถึง (ปัจจุบัน ในทางปฏิบัติบางทีก็ไม่ใช่นายราชการแล้วที่เป็นผู้จัดทำ) ร่างพระราชบัญญัติการผังเมืองฉบับใหม่ที่มีการทำประชาพิจารณ์เมื่อไม่นานมานี้ก็ยังคงไม่มีเรื่องเหล่านี้เลยเช่นเดิม

- กฎหมายการจัดสรรที่ดิน - มีการกำหนดเรื่องผู้ออกแบบอยู่ในข้อกำหนดการจัดสรรที่ดินของแต่ละจังหวัด (ไม่ได้ระบุสาขา)
- กฎหมายการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ - แม้จะมีการกล่าวถึง “ผังแม่บทการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่” แต่ก็ไม่ได้นำมาควบคุมสมบัติของผู้จัดทำแต่อย่างใด (จะมีก็แต่การกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญการตีราคาทรัพย์สิน)
- กฎหมายส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม - มีเรื่องของการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความเหมาะสมและเพียงพอของการจัดให้มีพื้นที่สีเขียวภายในโครงการที่พักอาศัยบริการชุมชน และสถานที่พักตากอากาศ ซึ่งกำหนดให้ต้องมีกรลงนามรับรองแบบภูมิสถาปัตยกรรม (โดยภูมิสถาปนิก หรือสามัญสถาปนิก หรือภูมิสถาปนิก)

หากจะว่าไปแล้ว ในสมัยแรกที่มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม (ซึ่งยังมีเพียงสาขาสถาปัตยกรรมหลัก) การขออนุญาตก่อสร้างอาคารในสมัยนั้นซึ่งยังคงใช้ พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พุทธศักราช 2479 ก็ยังไม่มีความว่า “ผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม” หรือ “สถาปนิก” อยู่ในพระราชบัญญัติหรือกฎกระทรวงใดๆ จนกระทั่งออกพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 นั้นแหละจึงได้เริ่มมีการยอมรับวิชาชีพสถาปัตยกรรมโดยมีการอ้างถึงในพระราชบัญญัติอย่างเป็นทางการ ดู มาตรา 26 และมาตรา 28 ทวิ เป็นอาทิ (หมายเหตุ: มาตรา 28 ทวิ เพิ่มขึ้นใน พ.ศ. 2543 ส่วนมาตรา 26 แม้จะแก้ไขใน พ.ศ. 2535 แต่ก็ยังเป็นข้อความเดียวกันกับมาตรา 25 ในพระราชบัญญัติฉบับดั้งเดิมในปี พ.ศ. 2522 นั่นเอง)

ย้อนรอยการใช้สถาปนิกเป็นผู้ออกแบบในการขออนุญาตก่อสร้างอาคาร

2484: ยังไม่จำเป็นต้องให้ผู้ได้รับใบอนุญาตฯ ในการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในกรุงเทพฯ ส่วนในต่างจังหวัดคงไม่ต้องพูดถึง เทศบัญญัติของเทศบาลนครกรุงเทพ เรื่อง ควบคุมการก่อสร้างอาคาร พุทธศักราช 2483

ข้อ 20 ให้เจ้าพนักงานและสำนักงานของผู้กำหนดแผนผังออกแบบก่อสร้าง ทำรายการ และคิดคำนวณไว้เสมอไปพร้อมด้วยเครื่องหมายวิทยฐานะ (ถ้ามี) ว่าเป็นผู้สามารถสมควรทำการเหล่านั้นได้

2498: ยังคงไม่จำเป็นต้องให้ผู้ได้รับใบอนุญาตฯ ในการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในประเทศไทย

กฎกระทรวง (พ.ศ. 2498) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พุทธศักราช 2479

ข้อ 18 ในแผนผัง แบบก่อสร้าง และรายการนั้น ให้ลงลายมือชื่อและแจ้งสำนักงานหรือที่อยู่ของผู้กำหนดแผนผังออกแบบก่อสร้างทำรายการและคิดรายการคำนวณไว้ด้วยพร้อมกับวิทยฐานะ (ถ้ามี) ว่าเป็นผู้สามารถสมควรทำการเหล่านั้นได้

2512: กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ที่กำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมออกใช้บังคับ

เม.ย. 2519: กฎกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2519) ที่ปรับปรุงแก้ไขการกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมออกใช้บังคับ

14 ก.ย. 2519: เริ่มมีการกำหนดอย่างเป็นทางการให้ต้องมีหนังสือรับรองจากผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม ในการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตกรุงเทพมหานคร สำหรับอาคารบางประเภท โดยอ้างถึง

กฎกระทรวงที่ออกตามกฎหมายวิชาชีพสถาปัตยกรรม
ประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่อง ขี้แจงเอกสารประกอบการยื่นขออนุญาต
ปลูกสร้างอาคาร (เพิ่มเติม)

ในการยื่นขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร หรือดัดแปลง หรือ
ต่อเติมอาคารสาธารณะหรืออาคารที่บุคคลจำนวนมากอาจเข้าอยู่หรือ
ใช้สอยได้ เช่น โรงมหรสพ โรงพยาบาล โรงเรียน โรงแรม ภัตตาคาร
หอประชุม หอสมุด อาคารชุด อัฒจันทร์ ตลาด อาคารที่ทำการ หรือสิ่ง
ปลูกสร้างอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน รวมถึงงานดัดแปลงหรือ
ต่อเติมอาคาร ดังกล่าวด้วย แต่ไม่รวมถึงห้องแถวและตึกแถว ในลักษณะ
และประเภทเกี่ยวกับงานออกแบบ งานอำนวยความสะดวกก่อสร้าง และงานวาง
โครงการ ซึ่งอยู่ในข่ายควบคุมตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2519)
ออกตามความในพระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2518 ต้อง
มีหนังสือรับรองจากผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมแสดงว่า เป็น
ผู้ควบคุมงาน ออกแบบ งานอำนวยความสะดวกก่อสร้าง และงานวางโครงการ
ตามแบบหนังสือรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมท้าย
ประกาศนี้

มี.ศ. 2522: การขออนุญาตก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร จะต้องแจ้ง
เลขที่ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพฯ ไว้ในแผนผัง แบบก่อสร้าง และ
รายการก่อสร้างด้วย

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง ควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. 2522
ข้อ 20 แผนผัง แบบก่อสร้าง และรายการก่อสร้าง ให้ลงลายมือ
ชื่อและแจ้งสำเนียงงาน หรือที่อยู่ของผู้กำหนดแผนผังออกแบบก่อสร้าง
ทำรายการก่อสร้างและคิดรายการคำนวณไว้ด้วยพร้อมคุณวุฒิและ
ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพฯ

พ.ศ. 2522: เริ่มมีการกำหนดไว้ในกฎหมายแม่บทเพื่อให้สอดคล้อง
กับกฎหมายวิชาชีพสถาปัตยกรรม (ปัจจุบันเป็นมาตรา 26)
พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

มาตรา 25 ในกรณีที่มีการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือ
เคลื่อนย้ายอาคารที่ขออนุญาตนั้น มีลักษณะหรืออยู่ในประเภทที่ได้
กำหนดเป็นวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพ
วิศวกรรม หรือเป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วย
วิชาชีพสถาปัตยกรรม ถ้าวิศวกรหรือสถาปนิกผู้รับผิดชอบในการนั้นตาม
ที่ระบุไว้ในคำขอมติได้เป็นผู้ได้รับใบอนุญาตฯ ให้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรม
ควบคุมหรือวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมตามกฎหมายดังกล่าว แล้วแต่
กรณี ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นปฏิเสธไม่รับพิจารณาคำขอนั้น

พ.ศ. 2543: กฎหมายควบคุมอาคารให้การยอมรับวิชาชีพสถาปัตยกรรม
มากขึ้นโดยกำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นไม่ต้องตรวจพิจารณา
รายละเอียดด้านสถาปัตยกรรมส่วนภายในอาคาร เท่ากับมอบให้เป็น
ความรับผิดชอบทางวิชาชีพของสถาปนิกเอง ความรับผิดชอบทางวิชาชีพ
ของสถาปนิกเองที่จะปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย
พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543

มาตรา 28 ทวิ ในกรณีที่แบบแปลน รายการประกอบแบบ
แปลน และรายละเอียดด้านสถาปัตยกรรมของอาคารซึ่งไม่เป็นอาคาร
ประเภทควบคุมการใช้ที่ได้ยื่นมาพร้อมกับคำขอรับใบอนุญาตฯ กระทำ
โดยผู้ที่ได้รับใบอนุญาตฯ ให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม
ตามกฎหมายว่าด้วยสถาปนิก ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นตรวจพิจารณาแต่
เฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับรายละเอียดด้านสถาปัตยกรรมส่วนภายใน
อาคาร เว้นแต่ทางหนีไฟและบันไดหนีไฟ

ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมในยุคนั้น พ.ศ. 2522 (ซึ่งยัง
มีแต่เฉพาะสาขาสถาปัตยกรรมหลัก) ก็มีสภาพไม่ต่างกับใบอนุญาต
ประกอบวิชาชีพฯ ในอีก 3 สาขา ในช่วงเริ่มต้นในปัจจุบัน ซึ่งถ้าจะ
เปรียบเทียบกันแล้ว การประกอบวิชาชีพ 3 สาขาในปัจจุบันอาจจะดีกว่า
การประกอบวิชาชีพสาขาสถาปัตยกรรมหลักในสมัยก่อนเสียอีก เพราะ
สังคมได้พัฒนาก้าวหน้าขึ้นมาก วิชาชีพใน 3 สาขาดังกล่าวเป็นที่ยอมรับ
กันในสังคมอยู่แล้วในระดับหนึ่ง

ดังนั้น ในอนาคตเชื่อว่า ใบอนุญาตฯ ใน 3 สาขา คงจะมีความหมายมากขึ้น
ตามลำดับสำหรับการประกอบวิชาชีพ ไม่ว่าจะโดยการผลักดันให้มีการ
แก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่างๆ หรือความต้องการผู้ที่มี
ใบอนุญาตฯ ที่เพิ่มขึ้นในวงการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็ภาคราชการหรือภาค
เอกชน ดังจะเห็นได้ในขณะนี้ว่า ในส่วนของใบอนุญาตประกอบวิชาชีพฯ
ประเภทนิติบุคคล ก็เริ่มมีความสำคัญ และมีการกำหนดเป็นความ
ต้องการของผู้ว่าจ้างเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ในระยะเริ่มต้นนี้ ความมุ่งหมายของการกำหนดวิชาชีพควบคุมใน 3
สาขา จึงควรจะให้เจ้าหน้าที่การส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพเพื่อให้เป็นที่
ยอมรับและเป็นที่ยุ้จักในสังคมอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น มากกว่าที่จะเน้น
ในเรื่องของสิทธิหรือขอบเขตในการประกอบวิชาชีพที่ได้รับการรองรับ
ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่จะตามมาแต่คงต้องใช้เวลา
อีกนานพอสมควร

บทเฉพาะกาลของกฎกระทรวง 2549

เมื่อปี พ.ศ. 2551 ไม่นานมานี้เอง ได้เกิดปรากฏการณ์ประหลาดขึ้นคือ
มีสถาปนิก (ส่วนใหญ่เป็นสาขาสถาปัตยกรรมหลัก) จำนวนมาก แห่มา
ขอรับใบอนุญาตฯ ใน 3 สาขา จนเกิดความซุลมุนวุ่นวายที่หน้าเคาน์เตอร์
ติดต่อของสภาสถาปนิก

ความสับสนซุลมุนที่เกิดขึ้น เนื่องมาจากกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพ
สถาปัตยกรรม พ.ศ. 2549 ได้เขียนไว้ในข้อ 5 ซึ่งเป็นข้อสุดท้าย มีลักษณะ
เป็นบทเฉพาะกาลว่า “ผู้ใดประกอบการทำงานในวิชาชีพสถาปัตยกรรม
ควบคุมโดยไม่ได้รับใบอนุญาตฯ อยู่ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ถ้า
ประสงค์จะประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมต่อไป ต้องยื่นคำขอ
รับใบอนุญาตฯ เป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมตามสาขา
ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงนี้ภายในสองปีนับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้
บังคับ และเมื่อยื่นคำขอรับใบอนุญาตฯ แล้วให้ผู้นั้นประกอบการทำงาน
ในวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมต่อไปได้จนกว่าจะได้รับแจ้งการไม่ออก
ใบอนุญาตฯ จากสภาสถาปนิก”

กฎกระทรวงฉบับนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม
2549 และนับเวลาต่อจากนั้นเมื่อใกล้จะครบกำหนดสองปี ก็ยังไม่มี
วี่แววว่าจะมีการออกข้อบังคับสภาสถาปนิกใดๆ ที่จะมารองรับการออก
ใบอนุญาตฯ ตามข้อนี้ได้ อาจจะเป็นด้วยแรงกดดันจากสมาชิกส่วนหนึ่ง
ที่ไม่แน่ใจว่าจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร รวมทั้งบทบาทของสมาคมวิชาชีพ
ที่ได้เผยแพร่เรื่องนี้ให้สมาชิกของตนทราบ ทำให้สภาสถาปนิกตัดสินใจ
เปิดโอกาสให้มีการขอรับใบอนุญาตฯ ตามบทเฉพาะกาลนี้เข้ามาซึ่ง
ความสับสนดังกล่าว

อาจจะกล่าวได้ว่า สมาชิกของสภาสถาปนิกยังไม่เข้าใจอย่างแน่ชัดว่า บทเฉพาะกาลนี้ใช้กับตนเองด้วยหรือเปล่า จึงไม่แน่ใจว่าจะต้องมาขอรับใบอนุญาตฯ ตามบทเฉพาะกาลนี้หรือไม่ และเมื่อไม่มีความชัดเจนใดๆ ก็ต้องยึดคิดว่า ไม่เชื่ออย่าลบหลู่ หรืออีกนัยหนึ่ง ยื่นขอไว้ก่อนดีกว่าหมดโอกาสไปเฉยๆ

ข้อสังเกตประการแรกที่สุด บทเฉพาะกาลนี้ยอมเขียนมาเพื่อใช้กับการขอรับใบอนุญาตใน 3 สาขาใหม่ ไม่ใช่สำหรับสาขาสถาปัตยกรรมหลัก เนื่องจากว่าสาขาสถาปัตยกรรมหลักมีการควบคุมและออกใบอนุญาตฯ มานานแล้ว และผู้ประกอบการงานสาขาสถาปัตยกรรมหลักในลักษณะที่กล่าวนั้นก็ได้รับใบอนุญาตฯ โดยอาศัยบทเฉพาะกาลในพระราชบัญญัติฉบับปี พ.ศ. 2508 ไปนานนมแล้ว

ประการต่อมา “การประกอบการงานในวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม” ตามบทเฉพาะกาลนี้คืออย่างไรกันแน่ ดังเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า ในสมัยก่อนซึ่งยังไม่มีการกำหนดวิชาชีพควบคุมใน 3 สาขา ใครจะประกอบวิชาชีพที่เป็นวิชาชีพใน 3 สาขานี้ย่อมทำได้โดยอิสระ และแน่นอนที่ จะมีผู้จบการศึกษาสถาปัตยกรรมในสาขาต่างๆ (โดยเฉพาะสาขาสถาปัตยกรรมหลัก) ทำอยู่เป็นจำนวนมาก และก็มีเป็นจำนวนไม่น้อยที่ได้ประกอบวิชาชีพในสาขาที่ต่างไปจากสาขาเดิมที่ตนร่ำเรียนมาอย่าง เป็นหลักเป็นฐาน กระทั่งที่ได้ประกอบคุณูปการต่อวิชาชีพในสาขานั้นๆ จนเป็นที่ยอมรับอย่างสูงก็มีไม่น้อย กลุ่มบุคคลเหล่านี้ย่อมจะมีสิทธิที่จะ ยื่นขอรับใบอนุญาตฯ ตามบทเฉพาะกาลนี้แน่นอน

การประกอบการงานในลักษณะตามบทเฉพาะกาลนี้ไม่ควรจะรวมถึง ผู้ที่ประกอบวิชาชีพอยู่ในสาขาที่ตนได้รับการศึกษามาเป็นหลัก แต่ใน การทำงานได้มีบางส่วนที่ปฏิบัติคาบเกี่ยวไปถึงงานในสาขาอื่นๆ อยู่บ้าง อย่างเช่น การวางผังเครื่องเรือนเพื่อประกอบการออกแบบวางผังพื้นที่ อาคาร การจัดทำผังบริเวณหรือผังแม่บทที่ดีในโครงการออกแบบอาคาร หรือโครงการจัดสรรที่ดิน การออกแบบสวนเพื่อประกอบงานออกแบบ อาคาร เป็นต้น เนื่องจากการทำงานคาบเกี่ยวเหล่านั้นย่อมถือเป็น ส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์องค์ประกอบทางกายภาพของอาคาร ส่วนประกอบอาคาร และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับอาคารอยู่แล้ว

จนถึงปัจจุบันเท่าที่ทราบ สภาสถาปนิกก็ไม่ได้มีการพิจารณาที่จะออกหรือไม่ออกใบอนุญาตฯ ให้แก่ผู้ที่มาขอรับใบอนุญาตฯ ตามบทเฉพาะกาลดังกล่าว และคิดว่าคงจะไม่พิจารณาถ้าหากยังไม่มียกข้อบังคับสภาสถาปนิกใดๆ ออกมารองรับ นอกจากนี้ผู้เขียนเชื่อว่า หากมีการปรับปรุงแก้ไข กฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม อีกครั้ง ก็ยังคงมีบทเฉพาะกาลในลักษณะเดียวกันนี้อีก ซึ่งจะมีผลให้ระยะสองปีเปลี่ยนใหม่ไปตามกฎกระทรวงฉบับใหม่ด้วย และถ้าเป็นเช่นนั้นก็ได้แต่หวังว่า สภาสถาปนิกจะสามารถออกข้อบังคับมารองรับในเวลาอันสมควรและอธิบายให้สมาชิกได้เข้าใจว่า ใครบ้างที่มีคุณสมบัติอยู่ในข่ายที่จะมาขอรับใบอนุญาตฯ ในลักษณะดังกล่าวได้

การกำหนดวิชาชีพควบคุมรายสาขา

ขอวกกลับมาที่เรื่องกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมกันใหม่ ข้อสงสัยต่อมาคือ การแยกการกำหนดวิชาชีพควบคุมออกเป็นรายสาขา

ถือเป็นการขีดค้นขอบเขตทางวิชาชีพของแต่ละสาขาหรือไม่

ข้อสงสัยนี้เกิดขึ้นก็เนื่องจากมีสมาชิกบางท่านคิดว่า เมื่อกำหนดชนิดงาน ประเภท และขนาด อย่างหนึ่งเป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมในสาขาหนึ่งแล้ว จะหมายความว่า ผู้ประกอบวิชาชีพในสาขาอื่นจะไม่สามารถทำงานในส่วนนั้นได้หากไม่ได้ระบุไว้ในข้อกำหนดเป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมของสาขาอื่นในกฎกระทรวงด้วย

ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่า จุดประสงค์ของการกำหนดวิชาชีพควบคุมนั้น เพื่อเป็นการขีดค้นระหว่างสิ่งที่ทำได้โดยผู้ที่มีใบอนุญาตฯ กับผู้ที่ไม่ มีใบอนุญาตฯ ไม่ใช่เพื่อขีดค้นระหว่างผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมด้วยตนเอง และการที่มีการกำหนดเป็นรายสาขานั้นก็ไม่ได้มีเจตนาที่จะให้เป็นการขีดค้นระหว่างผู้มีใบอนุญาตฯ ด้วยกันเองเช่นกัน แต่เพื่อให้เป็นการสะดวกแก่การเข้าใจของสาธารณชนว่า สถาปนิกในสาขาใดทำงานอะไร

เมื่อเข้าใจจุดประสงค์ของการกำหนดวิชาชีพควบคุมแล้ว ก็จะเข้าใจได้ว่าการกำหนดเหล่านั้นไม่ได้เป็นอุปสรรคที่จะไปกำหนดเป็นข้อบังคับสภาสถาปนิกต่อไปว่า ผู้มีใบอนุญาตฯ สาขาใดและระดับใด จะทำงานชนิดใด ประเภทและขนาดเท่าใดบ้าง โดยที่งานเหล่านั้นบางส่วนอาจจะมีการ เหลื่อมซ้อนกันอยู่บ้างก็ได้ ซึ่งนั่นก็เป็นธรรมชาติของงานสถาปัตยกรรม สาขาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดอันเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว แม้ลักษณะบูรณาการที่เป็นสหสาขานี้จะทำให้วิชาชีพสถาปัตยกรรมแตกต่างจากวิชาชีพวิศวกรรมที่มีลักษณะแยกส่วนกันอย่างค่อนข้าง เด็ดขาดระหว่างสาขาวิศวกรรมต่างๆ แต่การกำหนดเรื่องขอบเขตการทำงานของสถาปนิกแต่ละระดับในปัจจุบันยังคงถือตามกฎกระทรวงฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2542) อยู่ (เฉพาะในส่วนที่นอกเหนือจากการกำหนด ชนิดงานและวิชาชีพควบคุม) ซึ่งก็ยังคงกำหนดขอบเขตเฉพาะงานในสาขานั้นๆ เท่านั้น มิได้สะท้อนภาพของการเหลื่อมซ้อนตามธรรมชาติของวิชาชีพนี้ให้เห็นชัดแต่อย่างใด หรือหากพิจารณาว่ายังมี ความเหลื่อมซ้อนอยู่บ้าง ก็เป็นความเหลื่อมซ้อนเฉพาะในระดับของงานที่ไม่อยู่ในขอบเขตที่กำหนดให้เป็นวิชาชีพควบคุมนั่นเอง

ในอนาคตจำเป็นที่จะต้องมียกข้อบังคับสภาสถาปนิกที่จะออกมาใช้บังคับ แทนกฎกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2542) ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติฉบับเก่า เพื่อให้ข้อกำหนดในเรื่องขอบเขตการทำงานของสถาปนิกแต่ละสาขา แต่ละระดับ มีความสอดคล้องกับกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการพิจารณาร่างข้อบังคับเรื่องนี้ และมีการถกเถียงในประเด็นดังกล่าวมาเป็นระยะๆ และคงจะยังคง ถกเถียงกันต่อไปเพื่อหาจุดลงตัวที่มีความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัว ผลประโยชน์ของสาขาวิชาชีพ ผลประโยชน์ของวิชาชีพสถาปัตยกรรมโดยรวม และก็อย่าลืมผลประโยชน์ของสาธารณชนด้วย ก็แล้วกัน ACT

